

Yttrande över motion från Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstämpning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Den av Mats Mattsson väckta motionen besvaras med hänvisning till yttrande från social resursnämnd.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar.

Marina Johansson (S) yrkade att motionen skulle anses besvarad med hänvisning till yttrande från social resursnämnd.

Lars Hansson (SD) yrkade att motionen skulle bifallas.

Vid omröstningen röstade Jonas Ransgård (M), Ulf Kamne (MP), Daniel Bernmar (V), Dario Espiga (S), Kristina Tharing (M), Marina Johansson (S), Johan Nyhus (S), Maria Rydén (M), Martin Wannholt, tjänstgörande ersättarna Ann Catrine Fogelgren (FP) och Hampus Magnusson (M) samt ordföranden Anneli Hulthén (S) för bifall till Marina Johanssons yrkande.

Lars Hansson (SD) röstade för bifall till eget yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med tolv röster mot en att bifalla Marina Johanssons yrkande.

Göteborg den 10 juni 2015
Göteborgs kommunstyrelse

Anneli Hulthén

Jonas André

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2015-05-18
Diarienummer 0445/15
Repronummer 150/15

Välfärd och utbildning

Avdelningen för äldre och hälso- och sjukvård
Idalena Svensson
Telefon 031-368 03 07
E-post: idalena.svensson@stadshuset.goteborg.se

Motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas H 7/15

Motionen

Mats Mattsson (SD) föreslår att kommunfullmäktige ska

- ge kommunstyrelsen i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg
- ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda om i könsstymplingsprocessen engagerade personer kan anses lämpliga att inta framträdande positioner i samhället, t ex lärare, nämndemän...
- ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstympling.

Motionen har remitterats till SDN Angered, SDN Norra Hisingen, Social resursnämnd och Utbildningsnämnden. Samtliga remissinstanser har inkommit med yttrande.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
SDN Angered	Avstyrker	
SDN Norra Hisingen	Avstyrker	
Social resursnämnd	Avstyrker i delar	I den del som avser arbete mot könsstympling hänvisar nämnden till den hemställan man gjort till kommunstyrelsen 2015-03-25 om att en lokal plan mot kvinnlig könsstympling behöver tas fram
Utbildningsnämnden	Avstyrker	

Ekonomiska konsekvenser

Någon beräkning av vad en kartläggning av hur många personer i Göteborg som blivit könsstympade har inte gjorts då former och metoder för en sådan kartläggning inte är kända.

Stadsledningskontorets överväganden

I Sverige är alla former av kvinnlig könsstympning förbjudna sedan år 1982, då lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor infördes. Lagen skärptes år 1999 vilket ledde till att en person kan dömas för brott mot lagen även om brottet begåtts utomlands. Det finns inga kända fall av könsstympning utförda i Sverige.

Inom ramen för ett regeringsuppdrag om att höja kompetensen kring kvinnlig könsstympning i hälso- och sjukvården, har Socialstyrelsen uppskattat förekomsten av kvinnlig könsstympning i Sverige. Uppskattningen är att närmare 38 000 flickor och kvinnor i Sverige kan ha varit utsatta för någon typ av könsstympning, varav cirka 7 000 är flickor under 18 år. De största skattade grupperna är födda i Somalia, Eritrea, Etiopien, Egypten och Gambia. Könsstympningen har genomförts innan dessa flickor och kvinnor kom till Sverige.

Under arbetet med framtagandet av Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer (2014-2018) framkom behovet av att åter aktualisera problemområdet kvinnlig könsstympning och formulera ett tydligt uppdrag kring arbetet mot detta i Göteborgs Stad. Social resursnämnd tog initiativ till detta genom beslut 2014-10-22 om att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att återkomma med ett underlag till nämnden i frågan om kvinnlig könsstympning. Social resursnämnd tog 2015-03-25 beslut om att göra en hemställan till kommunstyrelsen om att formulera ett uppdrag för att motverka kvinnlig könsstympning. Förslaget kommer senare under året att lämnas till kommunstyrelsen i särskilt ärende.

Barnperspektivet

Könsstympning utförs främst på flickor 0-9 år och det är ett brott mot barnets rättigheter. Könsstympning kan ge orsak till fysiska, psykiska, sociala och sexuella besvär. Ett nedsatt hälsotillstånd under barndomen inverkar på hela den framtida hälsan och får betydelse för hur livet utvecklas. Det kan även innebära risker för fysiska skador för både barnet och kvinnan i samband med graviditet och förlossning. Att arbeta mot kvinnlig könsstympning innebär att stärka barnets rättigheter.

Jämställdhetsperspektivet

Att arbeta mot kvinnlig könsstympning kan bidra till ökad jämställdhet och att flickor och kvinnor får samma möjligheter som män, att bestämma över sin kropp och sexualitet. Det är också av stor vikt att de kvinnor som önskar återställa sitt underliv informeras om att sjukvården kan ge den hjälpen. Män deltar oftast inte vid stympningen och det kan finnas risk att de saknar förståelse för barnets lidande. Det är därför viktigt att män bjuds in och inkluderas i arbetet med att förebygga könsstympning. Det är också viktigt att fokusera på att förändra männens syn på traditionen, det är först när de slutar efterfråga omskurna kvinnor som traditionen försvinner.

Mångfaldsperspektivet

Kvinnlig könsstympning är framför allt en tradition i Afrikas länder och störst skattade grupperna finns i Somalia, Eritrea, Egypten, Etiopien och bland den kurdiska befolkningen i Irak. Könsstympning av flickor och kvinnor är en djupt inrotad tradition. Det finns inga kända fall av könsstympning utförda i Sverige. Behovet av kunskap för

att kunna upptäcka vårdbehövande flickor och kvinnor är stort och rutiner för att slussa dem vidare till vård och behandling behöver utvecklas och upprätthållas. Det behövs också ett förebyggande arbete med syfte att förhindra att kvinnlig könsstympning över huvud taget sker. Utbildning och information till berörda grupper är central och bör ske i nära samarbete med dessa grupper.

Miljöperspektivet

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan ur detta perspektiv

Omvärldsperspektivet

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att genomföra en studie med syfte att höja kunskapen om antalet flickor och kvinnor i Sverige som har blivit, eller som riskerar att bli utsatta för könsstympning. I uppdraget har även ingått att kartlägga vilken kunskap om kvinnlig könsstympning som finns inom primärvården och andra relevanta delar av hälso- och sjukvården, samt att undersöka vilka förutsättningar personal inom hälso- och sjukvården har för att arbeta förebyggande mot kvinnlig könsstympning och för att på ett professionellt och respektfullt sätt bemöta flickor och kvinnor som blivit utsatta för dessa ingrepp. Utifrån kartläggningen beslutade Socialstyrelsen att ta fram en webbutbildning med fokus på bemötande, och ett handledningsmaterial för samhällsinformatörer som ger information till nyanlända invandrare.

Länsstyrelsen i Östergötland har ett parallellt uppdrag från Utbildningsdepartementet om att ta fram vägledande material om kvinnlig könsstympning, utifrån kunskap om förebyggande och stödjande arbete som pågår runt om i landet. Det uppdraget har tydligt fokus på barn och unga, och omfattar vägledande material till vårdnadshavare, förskola, skola och socialtjänst.

Stadsledningskontoret

Idalena Svensson

Planeringsledare

Jörgen Samuelsson

Avdelningschef

- Bilaga 1 Motionen***
- Bilaga 2 Yttrande från SDN Angered***
- Bilaga 3 Yttrande från SDN Norra Hisingen***
- Bilaga 4 Yttrande från Social resursnämnd***
- Bilaga 5 Yttrande från Utbildningsnämnden***

Sverigedemokraterna
Trygghet & Tradition

Göteborgs Stad

2015-01-15

Motion om att utreda frekvensen av könsstympning i Göteborg och hur begränsa ingreppen.

Göteborgs Kommun har som uppdrag att bl.a. skydda mänskliga rättigheter och arbeta för alla människors lika värde.

Kvinnlig könsstympning är förbjuden enligt svensk lag (SFS 1982:316) sedan 1982, och enligt diskrimineringslagen 2006:67 framgår också klart och tydligt att könsstympning är en grov form av diskriminering.

Sedan tidigt 90-tal har vi haft vetskap om att flickor och kvinnor från flera områden bär med sig resultat av vad vi Sverigedemokrater ser som grov misshandel och kvinnoförtryck. Vi vet att det idag finns flickor och kvinnor som kommer att utsättas för sanktionerat kvinnoförtryck genom stympning av det mest intima på en människokropp.

En tredjedel av alla familjer med bakgrund i områden där stympning är norm planerar att fortsätta invalidisera sina döttrar. Det finns familjer som återvänder till sitt ursprungsland för att misshandla sina döttrar. Döttrarna, vilka har blivit svenska medborgare, utsätts därmed enligt svensk lag för brott. Studien "Könsstympning av flickor - tystnad skapar offer" utförd av forskaren Vanja Berggren vid Karolinska institutet visas här.

http://www.med.lu.se/hv/forskargrupper/barns_och_familjers_halsa_reproduktiv_halsa/vanja_berggren

I juni 2014 kunde vi ta del av att Norrköpings kommuns elevhälsa i en skola upptäckt att omkring 60 skolflickor lider av sviterna efter att ha utsatts för faraonisk könsstympning.

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/flera-fall-av-konsstympning-i-norrkoping_3677000.svd

En konservativ uppskattning av antalet,

<https://www.vardforbundet.se/Vardfokus/Webbnyheter/2015/Januari/38-000-kvinnor-och-flickor-i-Sverige-kan-vara-omskurna/>

Sverigedemokraterna
Trygghet & Tradition

Vi Sverigedemokrater anser att personer som sanktionerar och iscensätter sönderskärande och stympande av kvinnor inte hör hemma i vårt land.

Vi Sverigedemokrater anser att nyanlända vid ankomsten skall informeras om vad som gäller enligt svensk lag och självklart upplysas om mäns och kvinnors lika värde. Intensiv upplysning skall bedrivas av skolorna.

I strategin för arbetet med mänskliga rättigheter i vår stad nämns inget om arbete mot kvinnlig könsstympning, inget om att barnet tillfogas lång tids smärta och att hon som kvinna berövas essensen i livet.

Reflektioner,

- Hur fungerar den man i samhället som främjar och idkar samliv med könsstympade kvinnor. Är det lämpligt att män med en sådan stereotyp syn på kvinnor ges framträdande roller i samhället?
- Hur fungerar de mammor i samhället som håller fast sina döttrar då de invalidiseras?
- Hur kommer det sig att stympningen fortsätter med bistånd av mammor vilka vuxit upp och fostrats i vårt samhälle? Är det lämpligt att mammor med en sådan stereotyp syn på sina döttrar och därmed kvinnans roll ges framträdande roller i samhället?
- Vad är känt om individens psykiska såväl som fysiska lidande och samhällets prioritering för att i görligaste mån kirurgiskt återge kvinnans kön avsedd funktion? I Frankrike har ca 5000 dylika operationer utförts.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås KF besluta:

att: ge KS i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstympning förekommer i Göteborg.

att: ge KS i uppdrag att utreda om i könsstympningsprocessen engagerade personer kan anses lämpliga att inta framträdande positioner i samhället, t.ex. lärare, nämndemän, ...

att: ge KS i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstympning

Mats Mattsson

**Utdrag ur protokoll
SDN Angered
Sammanträdesdatum 2015-04-28**

§ 133 Diarienummer N131-0080/15

Yttrande avseende motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas

Kommunstyrelsen har för stadsdelsnämndens yttrande översänt motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas.

Stadsdelsförvaltningen har den 9 april 2015 upprättat ett tjänsteutlåtande med förslag att avstyrka motionen

Andre vice ordföranden Börje Olsson (M) yrkar på M:s och FP:s vägnar bifall till tjänsteförslaget.

Alma Handzar (S) yrkar på S:s, V:s och MP:s vägnar bifall till tjänsteförslaget.

Beslut

Stadsdelsnämnden avstyrker motionen om att kartlägga i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas.

Stadsdelsnämnden översänder upprättat tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet

Amanda Andersson

2015-04-28

Ordförande

Ali Moeeni

Justerare

Börje Olsson

Tjänsteutlåtande SDN Angered

Yttrande avseende motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstympning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas

Ärendet

Stadsdelsnämnden Angered har fått en begäran om yttrande avseende Mats Mattsson (SD) motion om kartläggning av kvinnlig omskärelse i Göteborgs Stad. I motionen finns tre olika förslag som motionären föreslår att kommunfullmäktige ska anta:

1. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstympning förekommer i Göteborg.
2. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda om i könsstympningsprocessen engagerade personer kan anses lämpliga att inta framträdande positioner i samhället till exempel lärare, nämndemän...
3. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstympning.

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden föreslår avstyrka motionens förslag till kommunstyrelsen.

Stadsdelsnämnden översänder upprättat tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.

Sammanfattning

Könsstympning av flickor och kvinnor är ett brott mot barns och kvinnors grundläggande mänskliga rättigheter. I Sverige är alla former av kvinnlig könsstympning förbjudna sedan 1982, då lagen (1982:316) förbud mot kvinnlig könsstympning infördes. Stadsdelsnämnden Angered har i budget för 2015 formulerat uppdraget att aktivt arbeta för att förebygga könsstympning bland flickor och kvinnor. Social Resursnämnd har aktualiserat problemområdet kvinnlig könsstympning med en hemställan till kommunstyrelsen att ta fram en plan för hur staden ska arbeta med kvinnlig könsstympning. Länsstyrelsen har också uppdrag att arbeta mot kvinnlig könsstympning.

Bakgrund

Kvinnlig könsstympning är framför allt en tradition i Afrikas länder och störst skattade grupperna finns i Somalia, Eritrea, Egypten, Etiopien och bland den kurdiska befolkningen i Irak. Könsstympning av flickor och kvinnor är en djupt inrotad tradition. I vissa områden där traditionen är levande anses en kvinna som inte är omskuren vara "oren" och inte en kvinna att acceptera som fullvärdig medborgare i samhället. Kvinnor som inte är omskurna blir vanligtvis heller inte gifta eftersom männen generellt sett vill

ha omskurna kvinnor. Detta befäster i många fall männens överordnade ställning gentemot kvinnor.

Lagstiftning

Den svenska lagstiftningen mot kvinnlig könsstympning skärptes 1999, vilket ledde till att två personer bosatta i Göteborg dömdes till brott mot lagen även om brotten begåtts utomlands. Det finns inga kända fall av könsstympning utförda i Sverige. Ingreppet kan orsaka plågsamma följder som cystor, urinvägsbesvär samt svårigheter vid graviditet och förlossning.

Omfattning

Socialstyrelsen uppskattar att cirka 38 000 flickor och kvinnor i Sverige kan ha varit utsatta för någon typ av könsstympning, varav cirka 7000 är flickor under 18 år.

De största skattade grupperna är födda i Somalia, Eritrea, Etiopien, Egypten och Gambia. Förutom länderna i Afrika förekommer könsstympning i delar av Mellanöstern och Asien bland annat i Jemen, delar av Irak och Iran samt Indonesien och Filipinerna. I en studie från 2014 från de kurdiska delarna av Irak uppgav 58 % av kvinnorna att de var könsstympade.

Konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv

Att arbeta mot kvinnlig könsstympning medför en ökad jämställdhet och att flickor och kvinnor får samma möjligheter som män, att bestämma över sin kropp och sexualitet. Det är också av stor vikt att de kvinnor som önskar återställa sitt underliv informeras om att sjukvården kan ge den hjälpen. Män deltar oftast inte vid stympningen och det kan finnas risk att de saknar förståelse för barnets lidande. Det är därför viktigt att män bjuds in och inkluderas i arbetet med att förebygga könsstympning. Det är också viktigt att fokusera på att förändra männens syn på traditionen, det är först när de slutar efterfråga omskurna kvinnor som traditionen försvinner.

Barnperspektivet

Könsstympning utförs främst på flickor 0-9 år och det är ett brott mot barnets rättigheter. Könsstympning kan ge orsak till fysiska, psykiska, sociala och sexuella besvär. Ett nedsatt hälsotillstånd under barndomen inverkar på hela den framtida hälsan och får betydelse för hur livet utvecklas. Det kan även innebära risker för fysiska skador för både barnet och kvinnan i samband med graviditet och förlossning. Att arbeta mot kvinnlig könsstympning innebär att stärka barnets rättigheter.

Hur en kartläggning skulle genomföras är av stor vikt sett ur ett barnperspektiv. Handlar det om stora kvalitativa intervjuer med föräldrar och lärare inblandade, eller handlar det om obligatoriska gynekologiska undersökningar för alla, eller bara vissa, flickor i en viss årskurs? Beroende på metod kan en kartläggning lätt upplevas som kränkande, både för de barn som är och de som inte är omskurna.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen avstyrker motionen i sin helhet då frågan omhändertas i Social Resursnämnds hemställan till kommunstyrelsen om uppdrag att motverka kvinnlig omskärelse. Uppdraget bör utmynna i en handlingsplan för hela staden som ska baseras

på vetenskap och beprövad erfarenhet. Att utreda om personer inblandade i könsstämpningsprocessen ska ha framträdande positioner ser inte förvaltningen som möjligt att genomföra inom detta uppdrag.

Samverkan

Information i Förvaltningsövergripande Samverkansgrupp den 22 april 2015.

Stadsdelsförvaltningen Angered

Marianne Olsson
Stadsdelsdirektör

Babbs Edberg
Utvecklingschef

**Utdrag ur protokoll
SDN Norra Hisingen**

Sammanträdesdatum 2015-04-24

**Begäran om yttrande avseende Mats Mattsson (SD) motion om kartläggning av
könsstymning i Göteborgs Stad**

§ 88 **diarienummer N140-0095/15**

Beslut

Stadsdelsnämnden avstyrker motionen i sin helhet.

Ärendet

SDF Norra Hisingen har fått en begäran om yttrande avseende Mats Mattsson (SD) motion om kartläggning av kvinnlig könsstymning i Göteborgs Stad. I motionen finns tre olika förslag som motionären föreslår att kommunfullmäktige ska anta:

1. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg.
2. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda om i könsstymningsprocessen engagerade personer kan anses ha framträdande positioner i samhället, t.ex. lärare, nämndemän.
3. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstymning.

Stadsdelsförvaltningen håller med motionären om att motionen tar upp angelägna frågor. Förvaltningen föreslår dock att avstyrka motionen i sin helhet. Förvaltningen anser att motionens föreslagna åtgärder inte är rätt sätt att arbeta mot kvinnlig könsstymning.

Handlingar

Tjänsteutlåtande Yttrande över Mats Mattssons (SD) motion om att utreda frekvensen av könsstymning i Göteborg och hur begränsa ingreppen 2015-03-17
Motion om att utreda frekvensen av könsstymning i Göteborg och hur begränsa ingreppen Mats Mattson (SD)

Expedieras till:
Kommunstyrelsen
Diariet/ Handläggaren

Vid protokollet

Ulrika Landin

2015-04-24

Ordförande

Tord Karlsson (S)

Justerare

Ingela Ferneborg (M)

Tjänsteutlåtande från SDN Norra Hisingen

Yttrande över motion om att utreda frekvensen av könsstypning i Göteborg och hur begränsa ingreppen (dnr 0445/15)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden avstyrker motionen i sin helhet.

Ärendet

SDF Norra Hisingen har fått en begäran om yttrande avseende Mats Mattsson (SD) motion om kartläggning av kvinnlig könsstypning i Göteborgs Stad. I motionen finns tre olika förslag som motionären föreslår att kommunfullmäktige ska anta:

1. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstypning förekommer i Göteborg.
2. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda om i könsstypningsprocessen engagerade personer kan anses ha framträdande positioner i samhället, t.ex. lärare, nämndemän, ...
3. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstypning.

Stadsdelsförvaltningen håller med motionären om att motionen tar upp angelägna frågor. Förvaltningen föreslår dock att avstyrka motionen i sin helhet. Förvaltningen anser att motionens föreslagna åtgärder inte är rätt sätt att arbeta mot kvinnlig könsstypning.

Konsekvensbeskrivningar

Barnperspektiv

Det är främst flickor i åldern 0-9 år som blir könsstypade. Alla typer av könsstypning är ett brott mot svensk lag och de mänskliga rättigheterna. Könsstypning kan påverka flickor och kvinnors fysiska såväl som psykiska hälsa, men det mest omfattade ingreppet kan även leda till sexuella besvär senare i livet och problem vid eventuell graviditet och förlossning.

Frågan om könsstypning tas redan upp i skolhälsovårdens hälsosamtal och respektive skola har därmed en bild av förekomsten och en bra grund för att arbeta med frågan. Om en stor kartläggning ska genomföras är valet av metod viktigt, så den inte upplevs som kränkande, varken för de barn som är och de som inte är könsstypade.

Jämställdhetsperspektiv

Könsstymning befäster i många fall männens överordnade ställning gentemot kvinnor. Att arbeta mot kvinnlig könsstymning är att arbeta för ett mer jämställt samhälle och därmed ge flickor och kvinnor rätten att själva bestämma över sina kroppar. Det är också viktigt att fokusera på att förändra männens syn på traditionen.

Förvaltningens överväganden

Stadsdelsförvaltningen håller med motionären om att motionen tar upp angelägna frågor. Nedan följer förvaltningens bedömning av motionens tre förslag.

1. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg.

Bedömning

Social resursnämnd beslutade den 25 mars i år att hemställa till kommunstyrelsen att formulera ett uppdrag för att motverka kvinnlig könsstymning. Under social resursförvaltnings arbete med att ta fram *Göteborgs Stads handlingsplan mot våld i nära relationer (2014-2018)* framkom ett behov av att sätta kvinnlig könsstymning på agendan. Socialstyrelsen uppskattar att det är omkring 38 000 kvinnor och flickor i Sverige som har blivit utsatta för någon typ av könsstymning. I Göteborg finns kunskap om att problemet existerar.

Skolhälsovården har som rutin att vid hälsoundersökningen i förskoleklass informera föräldrar med ursprung från traditionspraktiserande områden om riskerna med könsstymning, samt att det är förbjudet enligt svensk lag. Detta tas även upp med elever i de enskilda hälsosamtalen i årskurs fyra och åtta av skolsköterska. Nyinflyttade elever får alltid träffa skolsköterskan, oavsett årskurs, och skolsköterskan bör på ett genomtänkt och pedagogiskt sätt ta upp detta med flickor med ursprung från områden där könsstymning förekommer.

1. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda om i könsstymningsprocessen engagerade personer kan anses ha framträdande positioner i samhället, t.ex. lärare, nämndemän, ...

Bedömning

Förvaltningen anser att formuleringen ”att utreda om i könsstymningsprocessen engagerade personer kan anses lämpliga att ha framträdande positioner i samhället” är vag, diffus och svårtydd.

I Sverige är all form av kvinnlig könsstymning förbjuden enligt lag (1982:316). Lagen skärptes 1999 vilket innebär att en person kan bli dömd för brott även om könsstymningen utförs utomlands. Arbetsgivare har alltid möjlighet att begära ett utdrag från polisens belastningsregister. I detta register finns alla av svensk domstol fällande domar registrerade. Förvaltningen anser att förslaget är förknippat med svåra juridiska avväganden, vad avses med att vara engagerad i könsstymningsprocessen? Vilka positioner i samhället ska anses som framträdande? Att som arbetsgivare göra godtyckliga bedömningar utöver lagstiftningens gränser är inte möjligt och riskerar att öppna för diskriminering.

2. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstypning.

Bedömning

Förvaltningen hänvisar återigen till Social resursnämnds beslut om hemställan den 25 mars i år, att kommunstyrelsen ska formulera ett uppdrag för att motverka kvinnlig könsstypning.

Arbete mot könsstypning pågår redan i staden. Kvinnlig könsstypning är en tradition som går ca 2000 år tillbaka i tiden. Socialstyrelsen skriver att i länder där kvinnlig könsstypning är vanligt förekommande har traditionen sakta börjat ändra riktning, detta högst sannolikt på grund av en kombination av ökad kunskapsnivå och jämlikhet bland befolkningen, generell utveckling av samhällsinstitutioner, förändrade attityder samt lagstiftning mot traditionen och andra preventiva åtgärder.

Sedan 2003 finns en samverkansgrupp i Angered som arbetar med frågor kring kvinnlig könsstypning. Där ingår bland annat polis, skola, socialtjänst, representanter från hälso- och sjukvårdsnämnden, rättsväsendet samt andra sakkunniga personer. Anställd på SDF Angered är sammankallande för gruppen. Att arbeta mot kvinnlig könsstypning är något som ingår i SDF Angereds budget 2015 och därför kommer gruppen att kunna arbeta mer aktivt med att bedriva kunskapsspridning och erbjuda fortbildning till personer inom Göteborgs Stad, både tjänstepersoner och privatpersoner.

Som tidigare beskrivits finns upparbetade rutiner inom skolhälsovården på Norra Hisingen, bland annat i samband med skolstart och enskilda hälsosamtal.

Länsstyrelsen i Västra Götaland anordnar återkommande konferenser för att uppmärksamma internationella dagen mot kvinnlig könsstypning, senast i februari. Målgrupperna är myndigheter, hälso- och sjukvård, ungdomsmottagningar, elevhälsan, idéburen sektor samt yrkesverksamma som möter flickor och kvinnor som riskerar att bli eller är könsstypade.

I arbetet mot kvinnlig könsstypning är det av vikt att inte skambelägga dem som redan är könsstypade, i kontexten där ingreppet utfördes är det ofta norm och företeelsen måste förstås utifrån det. Kvinnor som har traditionen med sig kan ge mycket värdefull kunskap, och att de deltar i arbetet mot kvinnlig könsstypning är av stor vikt.

Sammantagen bedömning

Förvaltningens sammantagna bedömning är att motionen föreslås avstyrkas i sin helhet. Förvaltningen anser att det är en viktig fråga men ser problem med motionens förslag. Vad gäller förslaget att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstypning vill förvaltningen avvakta kommunstyrelsens behandling av Social resursnämnds hemställan om uppdrag att motverka kvinnlig könsstypning. I detta uppdrag skulle en kartläggning kunna ingå. Om en stor kartläggning ska genomföras är valet av metod viktigt, så den inte upplevs som kränkande, varken för de barn som är och de som inte är könsstypade. Att utreda om personer inblandade i könsstypningsprocessen ska ha framträdande positioner ser inte förvaltningen som möjligt att genomföra då det är förknippat med mycket svåra juridiska avväganden och skulle innebära en risk för diskriminering utifrån etnicitet och religion. Arbete mot kvinnlig könsstypning pågår på olika sätt inom staden.

Samverkan

Information FSG 2015-04-22

Bilagor

Motion från Mats Mattsson (SD) om att utreda frekvensen av könsstympning i Göteborg och hur begränsa ingreppen daterad 2015-01-15

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Ylva Runnström
Stadsdelsdirektör

Karl-Erik Engström
Utvecklingschef

Utdrag ur protokoll

Social resursnämnd

Sammanträdesdatum 2015-04-22

§ 129, Diarienummer 0186/15

Svar på remiss - Motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstämpning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas

Social resursförvaltning har 2015-03-19 upprättat ett tjänsteutlåtande i rubricerat ärende.

Social resursnämnd beslutar:

att i den del som avser arbete mot könsstämpning hänvisa till nämndens tidigare hemställan till kommunstyrelsen 2015-03-25 § 99, samt

att i övrigt avstyrka motionen.

Vid protokollet

Maria Wannerskog

Justeringsdatum: 2015-04-30

Ordförande

Marina Johansson

Justerare

Kristina Bergman Alme

Tjänsteutlåtande från Social resursnämnd

Svar på remiss - Motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstypning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas

Förslag till beslut

Social resursnämnd beslutar:

att i den del som avser arbete mot könsstypning hänvisa till nämndens tidigare hemställan till kommunstyrelsen 2015-03-25 § 99 , samt

att i övrigt avstyrka motionen.

Sammanfattning

Könsstypning av flickor och kvinnor är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och mot barns rättigheter. Det är en mångtusenårig och djupt inrotad tradition. Att låta könsstypa sin dotter är, där det förekommer, ett sätt att försäkra sig om att hon blir accepterad som en fullvärdig samhällsmedborgare. I Sverige är alla former av kvinnlig könsstypning förbjudna sedan år 1982, då lagen (1982:316) om förbud mot könsstypning av kvinnor infördes. Utifrån att det inte finns några kända fall av könsstypning utförda i Sverige, anser förvaltningen inte det relevant att genomföra en kartläggning av i vilken utsträckning könsstypning förekommer i Göteborg. Däremot skulle möjligheten i att bryta ner de nationella siffrorna, som Socialstyrelsen tagit fram, på lokal nivå kunna undersökas. När det gäller förslaget om att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstypning, hänvisar förvaltningen till det uppdrag som nämnden gav förvaltningen 2014-10-22 § 213 om att återkomma med ett underlag till nämnden i frågan om kvinnlig könsstypning. Nämnden beslutade efter att förvaltningen återkommit 2015-03-25 § 99 att hemställa till kommunstyrelsen, om att en lokal plan mot kvinnlig könsstypning behöver tas fram.

Social resursförvaltning

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör

Ärendet

Nämnden har att fatta beslut om svar på remiss (dnr 0445/15) gällande motion av Mats Mattsson (SD) om att kartlägga i vilken omfattning könsstympning förekommer i Göteborg och hur ingreppen kan begränsas.

Bakgrund

Könsstympning av flickor och kvinnor är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och mot barns rättigheter. Det är en mångtusenårig och djupt inrotad tradition. Att låta könsstympa sin dotter är, där det förekommer, ett sätt att försäkra sig om att hon blir accepterad som en fullvärdig samhällsmedborgare. En icke könsstympad flicka/kvinna anses här oren. Det är främst kvinnor som planerar och utför ingreppen. I Sverige är alla former av kvinnlig könsstympning förbjudna sedan år 1982, då lagen (1982:316) om förbud mot könsstympning av kvinnor infördes. Lagen skärptes år 1999 vilket ledde till att en person kan dömas för brott mot lagen även om brottet begåtts utomlands. Det finns inga kända fall av könsstympning utförda i Sverige. Två fällande domar finns (en i Mölndal och en i Göteborg, båda från år 2006) där ingreppen har skett utomlands.

Kvinnlig könsstympning omfattar alla kirurgiska ingrepp som rör borttagande delvis eller helt av de externa genitalierna eller annan åverkan på de kvinnliga könsdelarna av kulturella eller andra icke medicinska skäl (WHO). Det kan orsaka fysiska, psykiska, sociala och sexuella besvär. Beroende på ingreppets omfattning kan problem av olika svårighetsgrad uppstå såsom smärtsamma menstruationer, plågsamma följder av ärrbildning, cystor, urinvägsbesvär, problem vid graviditet och förlossning — för såväl kvinnan som barnet.

WHO uppskattar att drygt 140 miljoner flickor och kvinnor i världen är könsstympade och att årligen cirka 3 miljoner flickor befinner sig i riskzonen för att bli det. I vissa länder där traditionen praktiseras sker en viss nedgång. Socialstyrelsen publicerade i januari i år rapporten *Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympning – En uppskattning av antalet*. Enligt rapporten uppskattas att närmare 38 000 flickor och kvinnor i Sverige **kan** ha varit utsatta för någon typ av könsstympning, varav cirka 7 000 är flickor under 18 år. I skattningen har flickor och kvinnor som själva är födda i ett land där könsstympning förekommer och där den nationella prevalensen är över 50 procent inkluderats. Socialstyrelsen har också definierat en riskpopulation som flickor födda i Sverige av en moder som själv är född i ett land där kvinnlig könsstympning är vanligt förekommande. Riskpopulationen utgörs av omkring 19 000 flickor. Det är rimligt att anta att ett antal av såväl de som kan ha blivit utsatta, som de i riskpopulationen, lever i Göteborg.

Samverkan med personalorganisationerna

Samverkan sker i FSG 2015-04-14.

Samverkan inom kommunen och med andra aktörer

En träff har hållits med representanter från stadsdelsförvaltningen Norra Hisingen och stadsdelsförvaltningen Angered som också är remissinstanser i ärendet.

Förvaltningens överväganden

I remissen föreslås att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg. Utifrån att det inte finns några kända fall av könsstympling utförda i Sverige och utifrån betydande metodproblem i en sådan kartläggning, anser förvaltningen att det är tveksamt att genomföra en sådan i Göteborg. Däremot vore det intressant att undersöka om det är möjligt att bryta ner de nationella siffrorna om prevalens, som Socialstyrelsen nyligen tagit fram, till lokal nivå.

Vidare föreslås i remissen att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att utreda om i könsstymplingsprocessen engagerade personer, kan anses lämpliga att inta framträdande positioner i samhället som till exempel lärare eller nämndemän. I Sverige finns ett förbud mot kvinnlig könsstympling och det finns ett rättssystem som hanterar frågan om huruvida ett brott har begåtts eller inte. Vid tillsättning av vissa tjänster görs utdrag ur belastningsregistret. Mot denna bakgrund anser förvaltningen att det inte finns behov av att skapa ytterligare system för att döma eller bedöma personer som eventuellt kan ha varit delaktiga i en könsstymplingsprocess.

Social resursnämnd gav förvaltningen 2014-10-22 § 213 i uppdrag om att återkomma med ett underlag till nämnden i frågan om kvinnlig könsstympling. Nämnden beslutade efter att förvaltningen återkommit 2015-03-25 § 99 att hemställa till kommunstyrelsen, om att det finns behov av att ta fram en plan med tydliga mål och aktiviteter för hur arbetet mot kvinnlig könsstympling ska bedrivas i staden. I den remiss som det här remissvaret gäller, föreslås att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstympling. Förvaltningen hänvisar här till hemställan och anser att denna fråga kan hanteras inom ramen för arbetet med framtagandet av en plan.

Barnperspektivet

Könsstympling utförs främst på flickor i åldern 0-9 år. Det är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter. Könsstympling kan orsaka fysiska, psykiska, sociala och sexuella besvär. Det kan också innebära risker, för både barnet och kvinnan, vid graviditet och förlossning. Könsstymplingen utförs i en ålder då flickorna har mycket begränsade möjligheter att göra sin röst hörd och att göra motstånd. Att arbeta mot kvinnlig könsstympling innebär att arbeta för att stärka barns rättigheter och möjligheter att själva bestämma över sin kropp och sin sexualitet.

Jämställdhetsperspektivet

De grundläggande orsakerna till traditionen kvinnlig könsstympling är att reducera kvinnans sexuella lust och att bevara mannens kontroll över kvinnan. En kvinna som inte är könsstympad anses, i de grupper som upprätthåller traditionen, som oren och kan inte accepteras som en fullvärdig samhällsmedborgare. Det är främst kvinnor som planerar och utför stymplingen. Kvinnor låter könsstympa sina döttrar för att män ska vilja gifta sig med dem. Stymplingen befäster kvinnors och flickors underordnade ställning i samhällen där den praktiseras. Att arbeta mot kvinnlig könsstympling innebär att arbeta för en ökad jämställdhet och att flickor och kvinnor ges samma

möjligheter som män att själva bestämma över sin kropp och sin sexualitet. Det är väldigt viktigt att inkludera män och unga pojkar i arbetet mot kvinnlig könsstympning. Traditionen upphör först då männen inte längre efterfrågar kvinnor som är könsstympade.

Utdrag ur protokoll

Utbildningsnämnden

Sammanträdesdatum 2015-04-21

Svar på remiss: Motion från Mats Mattsson (SD) om att kartlägga frekvensen av könsstymning i Göteborg och hur begränsa ingreppen

§ 55, 0279/15

Handlingar

Förvaltningens samverkansgrupp 2015-04-20

Tjänsteutlåtande 2015-36

Ärende

Mats Mattsson (SD) har inkommit med en motion om att kartlägga i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas H 7/15. Stadsledningskontoret har lämnat ärendet till Utbildningsnämnden för yttrande. Svar skall ha inkommit senast 2015-05-08.

Mats Mattsson (SD) föreslår Kommunstyrelsen tar beslut om en kartläggning av i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg och att också initiera en utredning av lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstymning. Kartläggning och utredning föreslås genomföras av personer med position i samhället, exempelvis lärare eller nämndemän.

Förvaltningens bedömning är att en kartläggning av i vilken omfattning könsstymning förekommer i Göteborg, torde vara svår att genomföra och att det är tveksamt vad resultatet skulle kunna tillföra för att förbättra situationen för flickorna utöver det preventiva arbetet som redan bedrivs.

Att fortsätta arbetet med att förhindra ytterligare fall av könsstymning är en självklar arbetsuppgift för skolsköterskor och skolläkare i möten med flickor och deras familjer med ursprung från länder där det förekommer fall av kvinnlig könsstymning. Det är också en arbetsuppgift för all annan personal i skolan som på något sätt kan komma att misstänka att flickor riskerar att utsättas för kvinnlig könsstymning och alla dessa fall ska självklart anmälas till Socialtjänsten.

Mot denna bakgrund föreslår förvaltningsdirektören att motionen avstyrks.

Beslut

Motionen avstyrks

Exp: Stadsledningskontoret

Vid protokollet

Britta Ryding

2015-04-29

Justerare

Karin Pleijel

Helene Odenjung

Tjänsteutlåtande från Utbildningsnämnden

Svar på remiss; ”Motion från Mats Mattsson (SD) om att kartlägga frekvensen av könsstympling i Göteborg och hur begränsa ingreppen”

TIDPLAN

Förvaltningens samverkansgrupp 2015-04-20

Utbildningsnämnden 2015-04-21

Förslag till beslut

Motionen avstyrks

Sammanfattning

Mats Mattsson (SD) har inkommit med en motion om att kartlägga i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg samt hur ingreppen kan begränsas H 7/15. Stadsledningskontoret har lämnat ärendet till Utbildningsnämnden för yttrande. Svar skall ha inkommit senast 2015-05-08.

Mats Mattsson (SD) föreslår Kommunstyrelsen tar beslut om en kartläggning av i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg och att också initiera en utredning av lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstympling. Kartläggning och utredning föreslås genomföras av personer med position i samhället, exempelvis lärare eller nämndemän.

Förvaltningens bedömning är att en kartläggning av i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg, torde vara svår att genomföra och att det är tveksamt vad resultatet skulle kunna tillföra för att förbättra situationen för flickorna utöver det preventiva arbetet som redan bedrivs.

Att fortsätta arbetet med att förhindra ytterligare fall av könsstympling är en självklar arbetsuppgift för skolsköterskor och skolläkare i möten med flickor och deras familjer med ursprung från länder där det förekommer fall av kvinnlig könsstympling. Det är också en arbetsuppgift för all annan personal i skolan som på något sätt kan komma att misstänka att flickor riskerar att utsättas för kvinnlig könsstympling och alla dessa fall ska självklart anmälas till Socialtjänsten.

Mot denna bakgrund föreslår förvaltningsdirektören att motionen avstyrks.

Ärendet

Mats Mattsson (SD) har inkommit med en motion om en önskan att utreda frekvensen av könsstympning i Göteborg och hur man ska begränsa ingreppen. KF föreslås besluta:

- Att ge KS i uppdrag att kartlägga i vilken omfattning könsstympning förekommer i Göteborg.
- Att ge KS i uppdrag att utreda om i könsstymningsprocessen engagerade personer kan anses lämpliga att inta framträdande positioner i samhället, t.ex. lärare och nämndemän.
- Att ge KS i uppdrag att utreda lämpligaste sättet att förhindra fortsatt könsstympning.

Förvaltningens bedömning

I EMI (Elevhälsans medicinska insats) på Utbildningsförvaltningen arbetar skolsköterskor och skolläkare enligt rutiner i *Metodhandbok för elevhälsans medicinska insats* som Center för skolutveckling tillhandahåller och som utvecklas tillsammans med stadens MLA (medicinskt ledningsansvariga). I stadens *Mål och riktlinjer för den samlade elevhälsan i Göteborgs stad* (2011) framgår att det är metodhandboken som EMI ska arbeta efter.

I metodhandboken finns ett särskilt kapitel om kks, kvinnlig könsstympning, för att skolsköterskor och skolläkare ska vara väl pålästa och kunniga i ämnet. I samtal som hålls med nyanlända elever i skolan och även i samband med det lagstadgade samtalet under hälsobesöket i år ett på gymnasiet, tas frågor om könsstympning upp med flickor som kommer från länder där det är känt att detta utförs.

Anledningar och tradition att utföra kvinnlig könsstympning är komplexa och alla som arbetar med hälso- och sjukvård bör få möjlighet att träna på att ställa dessa frågor och att sätta sig in i varför man enligt tradition fortsätter att könsstympa flickor. Det handlar om att på ett respektfullt sätt visa för flickan och/eller kvinnan som hälso- och sjukvårdspersonal har framför sig, att det är ett individuellt anpassat stöd man vill erbjuda den som har könsstympats, i den mån det behövs erbjuda vård, behandling och information för att förhindra att fler flickor utsätts. Det handlar också om att inte kränka personen genom att förutsätta att alla som utsätts för kvinnlig könsstympning upplever sig som stympade eller inte kan uppleva sig ha en god sexuell hälsa. Det medför att man inte alltid bör använda ”stympning” i samtalet utan kanske också ”kvinnlig omskärelse”. All kvinnlig könsstympning är naturligtvis av ondo men det är inte en homogen grupp som utsätts utan alla flickor och kvinnor måste bemötas individuellt och den hjälp man erbjuder måste vara individuellt anpassad. Det ställer stora krav på att skolsköterskor och skolläkare då är väl pålästa så att frågeställningarna och hjälpen blir rätt.

Utbildning om kvinnlig könsstympning har kontinuerligt under många år erbjudits skolsköterskor och skolläkare i Göteborgs stad. För närvarande planerar Göteborgs Medicinskt ledningsansvariga tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland att ge ytterligare utbildning till skolsköterskor och skolläkare om kvinnlig könsstympning då Länsstyrelsen under 2015 har ett regeringsuppdrag gällande utbildning i ämnet. Inför sommarlov är elevhälsopersonal extra vaksam vad gäller familjer som planerar att resa till sina hemländer där kvinnlig könsstympning förekommer och där skolsköterskan kan behöva påminna om Sveriges lag mot könsstympning. Det innebär att många föräldrar till flickor kan hänvisa till lagen och informera om följderna för deras egen del, för att deras flickor ska slippa att bli utsatta när de hälsar på släktingar i hemländerna.

En kartläggning av i vilken omfattning könsstympling förekommer i Göteborg, torde vara svårt att genomföra och tveksamt om vad resultatet skulle medföra för att förbättra situationen för flickorna utöver det preventiva arbetet som redan bedrivs. Vad gäller utredningar i medicinska frågor så måste man förhålla sig till regler för dokumentation dels under hälso- och sjukvårdslagens sekretessbestämmelser och dels under personuppgiftslagen.

Huruvida personer ”som arbetar som lärare, nämndemän etc” är engagerade i könsstymplingsprocessen på något sätt och i så fall ”lämpliga att inneha framträdande positioner” förefaller också vara svårt att utreda. Ovanstående nämnda professioner har en stor påverkansmöjlighet på både unga och gamla men det finns gott om andra aspekter på värderingar och handlingar som i så fall också bör beaktas på liknande sätt och som är lika svåra att kartlägga.

Att fortsätta arbetet med att förhindra ytterligare fall av könsstympling är en självklar arbetsuppgift för skolsköterskor och skolläkare i möten med flickor och deras familjer med ursprung från länder där det förekommer fall av kvinnlig könsstympling. Det är också en arbetsuppgift för all annan personal i skolan som på något sätt kan komma att misstänka att flickor riskerar att utsättas för kvinnlig könsstympling och alla dessa fall ska självklart anmälas till Socialtjänsten.

För att tillse att det fortsatta elevhälsoarbetet med flickor som utsatts för kks håller en god kvalitet och bidra till att förhindra fler fall av kks är det av stor betydelse att elevhälsoinsatserna är tillgängliga och väl dimensionerade. MLA håller frågan levande genom att säkra kompetensutveckling för skolsköterskor och skolläkare. Ett kontinuerligt arbete med introduktion av alla nyanställda i EMI utförs av MLA, vilket i väsentlig grad bidrar till att möjliggöra ett likvärdigt och kvalitetssäkrat elev- och patientarbete.

Ekonomiska dimensionen

Ekonomiska medel bör användas till att dels utbilda all hälso- och sjukvårdspersonal vad gäller kvinnlig könsstympling i att bli bättre på att våga fråga om kks för att kunna stödja flickor som har könsstympats utifrån varje enskild individs behov. Kompetensutveckling gör att fler arbetar aktivt med frågan vilket medför möjlighet att förhindra att fler blir utsatta för kvinnlig könsstympling.

Ekologiska dimensionen

Förvaltningen bedömer att det inte finns någon ekologisk aspekt på förslaget.

Sociala dimensionen

Det gagnar inte målgruppen att kartläggas generellt, alla dessa flickor som har utsatts för könsstympling måste erbjudas individuellt stöd och eventuell behandling vid behov. Mot bakgrund av ovanstående föreslår förvaltningsdirektören att motionen avstyrks.

Tomas Berndtsson
Förvaltningsdirektör

Maija Söderqvist
Avdelningschef